



Impressie in woord en beeld

Bijna 100 Amsterdamse huurders en kopers kwamen op vrijdag 27 november 2015 bijeen in de broedplaats Old School voor de tweede editie van de Bewoners Energiedag, georganiseerd door het Amsterdams Steunpunt en de Wijksteunpunten Wonen. Dit beeldverslag laat u zien wat er geleerd, verteld en gedaan is. Achteraan vindt u weblinks over de verschillende projecten.



Expertmeeting Energiecoaches

De dag begon met de Expertmeeting Energiecoaches, vrijwilligers die zijn opgeleid om in hun buurt, complex en omgeving voorlichting te geven over energieverbruik in huis. Negen Amsterdamse Energiecoaches gingen in gesprek met acht professionals die in hun werk de coaches trainen of begeleiden, of onderzoek doen naar de effecten van de inzet.



Coaches en professionals met elkaar in gesprek

De coaches benadrukken dat het individueel adviseren beter werkt dan groepsgewijs. Ook is het belangrijk een duidelijk verhaal te vertellen en dit wanneer mogelijk nog eens te herhalen.

De energiecoaches die door hun corporatie zijn geworven en opgeleid hebben er wel last van dat ze door bewoners gezien worden als ‘verlengstuk’ van de corporatie en ze krijgen dan ook vaak allerlei klachten of vragen waar ze niets mee kunnen.

In projecten waarbij vrijwilligers meer algemeen geworven zijn, zoals bij Besparen met de Buren, is dit geen probleem. De belangrijkste leerpunten die in de bijeenkomst werden genoemd zijn:



Gespreksleider Jantina Bijpost noteert

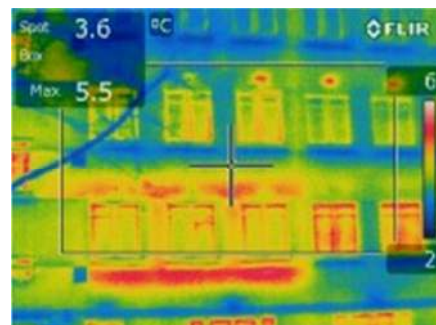
- Een individueel gesprek verdient de voorkeur boven ontmoeting in groepsverband. Nog beter: bekendmaken van het aanbod in een bijeenkomst en dan doorpraten in een 1-op-1 gesprek.
- Wees duidelijk en schep geen verwachtingen die niet waargemaakt kunnen worden. Besparing door gedragsverandering ligt rond de 5%, belooft niet dat men honderden euro's kan besparen.
- Gebruik bekenden in de buurt en bestaande groepen als ingang, zoals huismeester of bewonerscommissie. Dan kan ook snel doorverwezen worden bij zaken zoals onderhoudsklachten die door de bewonerscommissie opgepakt kunnen worden..
- Het zou goed zijn als de corporatie zelf ook duurzaam gedrag ‘uitstraalt’, dat maakt de geloofwaardigheid groter.
- Bewoners zijn minder geïnteresseerd doordat de energieprijzen niet stijgen. Wijs mensen erop dat het inkomen vaak ook niet gestegen is en dat kostenbesparing wel belangrijk is.
- Gebruik een energieverbruiksmeter om te laten zien wat een apparaat verbruikt. Mensen zien dan direct hoe het zit, dat werkt heel goed.

De coaches hebben er behoefte aan elkaar regelmatig te ontmoeten om ideeën uit te wisselen en van elkaar te leren. Het zou goed zijn als dat kan, op een avond zodat ook werkende coaches kunnen komen. Afsgesproken is dan ook dat het ASW binnenkort een eerste EnergieCoachCafé organiseert.

Excursies

Parallel aan de Expertmeeting waren er in de ochtend drie excursies in stadsdeel Zuid.

In het **Polderhuis** konden bewoners zien en horen hoe eigenaar/bewoner Bram Bos dit historische pandje op een duurzame manier renoveerde. Aansluitend ging de groep met adviseur Max Drath mee op ‘**warmte-wandeling**’ waarbij aan de hand van een thermografische camera te zien is waar in de gevels warmtelekken te vinden zijn. Dit kan goed ingezet worden daar waar bewoners kou en tochtklachten ervaren en de verhuurder (nog) niets wil doen. Je maakt meteen zichtbaar hoe het zit!



Een tweede excursiegroep ging naar het **GroenGemaal**, waarin de BuurtEnergieWinkel van Wijksteunpunt Wonen Zuid gevestigd is. Dit pandje in het Sarphatipark is met duurzame materialen opgeknapt en geeft bezoekers een indruk van de mogelijkheden om in de woning energie te besparen. Zo kan vrij eenvoudig warmte binnen- en geluid buiten- gehouden worden door voorzetramen te plaatsen. Op het Gerard Douplein is dit bij meerdere woningen gedaan.



Het Polderhuis in de Rustenburgerstraat



Imre Doff (WSWonen Zuid) bij het GroenGemaal.

Een derde groep ging op bezoek in complex **Olympia**, een monumentaal complex van Ymere dat recent gerenoveerd is. Bewoonster Anita van Duin vertelde over de renovatie en de ervaringen van bewoners met de opgeknapte woningen.

Informatiemarkt

Intussen werd naast de grote zaal de Informatiemarkt opgebouwd. Leverancier van voorzetramen (eigenlijk zijn het achterzetramen) **ISOGLAS** toonde monsters van verschillende producten. **Greenybros** had een losstaand zonnepaneel meegenomen en legde uit dat je ook met één paneel al goed aan de slag kunt met zelf energie opwekken. De stand van **Wij Krijgen Kippen** gaf informatie over deze “informele coöperatie” die werkt aan meer duurzame energie in Amsterdam, voor en door bewoners. **Natuur- en milieuteam Zuid** was er ook, deze groep mensen zet zich in om samen te werken aan een prettige groene leefomgeving, die duurzaam is ingericht.



En uiteraard ontbrak het **Wijksteunpunt Wonen** zelf niet en gaf in de informatiestand folders, brochures en mondelinge info over alles waarvoor bewoners er terecht kunnen.

Middagprogramma

Om 13 uur opende **dagvoorzitter Mechtild Linssen** het middagprogramma met een korte terugblik op de excursies en expertmeeting van de ochtend.



Mark Bakker van Old School vertelde over de locatie: deze voormalige MTS is nu tijdelijk in gebruik als bedrijfsverzamelgebouw met o.a. zaalverhuur voor bijeenkomsten zoals deze, of feesten en partijen. Er huist in het pand een aantal architectenbureaus. Het restaurant op de 1^e etage is elke dag geopend. Bovenop het groene dak staat een mini-werkruimte, de 'penthouse hubbel'. De catering maakt gebruik van lokale biologische producten zoals op het dak geteelde kruiden en eitjes van het naastgelegen Mini-rondeel.

Mechtild gaf daarna het woord aan **Joris Wijnhoven**, campagneleider Klimaat en Energie bij Greenpeace. Hij hield een bezielend betoog over de noodzaak van klimaatbeleid en energiebesparing en gaf aan dat Nederland op vele fronten in de achterhoede blijft hangen. Misschien dat de Klimaatop in Parijs zou hierin verbetering gaat brengen. Een dag als deze is volgens hem belangrijk omdat er veel onbenutte kansen blijven liggen.



Mechtild Linssen stelt Joris een vraag over zijn lezing

Workshops

Om 14 uur gingen de bezoekers vervolgens in **3 workshops** uitéén.



Jaap van Leeuwen (l) en Juriaan Jansen (r)

Energiebeleid en woonlasten

In de grote zaal werd een workshop verzorgd door **Jaap van Leeuwen van de Woonbond** en **Juriaan Jansen van Milieufederatie Noord-Holland**. Zij lieten zien waar de opgave ligt in de stad, o.a. aan de hand van kaarten van de energielabels. En ze vertelden over de voorbeelden uit het land van succesvolle afspraken tussen bewoners en verhuurders die met de verschillende Stook je Rijk- programma's zijn bereikt.

Zelf een verbetervoorstel aan de verhuurder doen

In het "Mini-rondeel", een kippenren-annex-vergaderruimte, vertelde **Imre Doff** van **WSWonen Zuid** over de mogelijkheden om zelf als bewoner of groep een voorstel aan de verhuurder te doen voor bijvoorbeeld een betere CV-ketel of isolatieglas. Als je bereid bent een redelijke huurverhoging te betalen kun je de verhuurder verplichten hierop in te gaan. Er is namelijk een wetsartikel dat dit ondersteunt. Dit biedt een goede kans voor veel bewoners van onverbeterde en koude woningen. In de praktijk blijkt dat het meestal niet nodig is om bij de rechter aan te kloppen en dat een verzoek wordt gehonoreerd.

Stadswarmte

In het restaurant van Old School werd een workshop over Stadswarmte gehouden. **Bram van Beek van de gemeente Amsterdam** vertelde over de huidige uitrol van 'Noorderwarmte', een grote stadsverwarmingspijp naar Noord. Daarnaast wil de gemeente in meer gebieden stadswarmte aanleggen om zo de energiebehoefte van de stad te verduurzamen. **Mechtild Linssen**, vanuit haar **adviesbureau Linssen&van Asseldonk** betrokken bij plannen voor stadswarmte in Den Haag, vertelde over de onderzoeken die daar gedaan zijn om in corporatie complexen samen met een renovatie-aanpak stadswarmte te benutten en zo voor bewoners en verhuurders een interessant aanbod te doen.



Belangrijk is om te weten wat belangrijk is voor bewoners. Het aanbod moet goedkoper zijn dan wat men nu betaalt, het principe van 'niet meer dan anders' is niet genoeg. Niet meer op gas kunnen koken is voor sommigen ook een bezwaar. De monopolie-positie van de stadswarmte-leverancier is ook een bezwaar: je kunt immers niet meer overstappen naar een andere leverancier. Het is wel de bedoeling dat meerdere leveranciers op het net kunnen gaan aanbieden, waaronder ook lokale duurzame bronnen. Duidelijk is dat het imago van stadswarmte nog niet goed genoeg is om bewoners massaal te laten overstappen. Hier gaat dan ook de komende jaren aan gewerkt worden.

Projectenparade



Na de workshops was het tijd voor de Projectenparade. En de bezoekers konden met het bekende 'scheurbriefje' weer stemmen over het project waarvan zij het meeste energie krijgen.

- 1. Bart Duvekot van VvE WG Poortgebouw** vertelde over de 'milieutop' die de VvE heeft georganiseerd. Bewoners gingen met elkaar in gesprek over de energierekening en hoe daarop bespaard kan worden. Die gesprekken inspireerden tot allerlei activiteiten zoals het gezamenlijk inkopen van tochtstrips en zonnepanelen en het vergelijken van de energierekening.

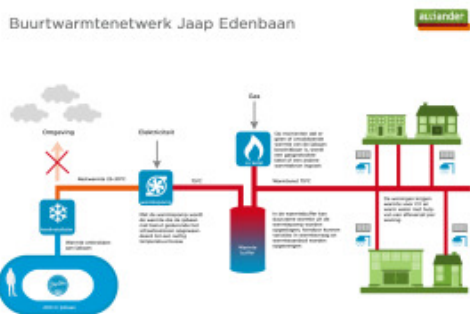


- 2. Yvette Jackson en Clara Mulder** vertelden over de lange adem die zij met de bewonerscommissie nodig hebben gehad om eindelijk isolatieglas in de achtergevel van hun complex "**Eendracht Anslhofje**" aan de Overtoom te krijgen. Met de wet in de hand konden zij de verhuurder overtuigen en zitten ze er nu "warmpjes" bij.

- 3. Joost van Uden, huurder in complex De Dageraad,** vertelde over zijn plannen om in de huurwoning zelf te gaan isoleren en met duurzame materialen de monumentale woning van binnenuit te verbeteren.



- 4. Job van der Grinten van buurtcoöperatie MeerEnergie** vertelde over het plan om de restwarmte die de Jaap Eden IJsbaan over heeft te gebruiken voor het verwarmen van de woningen in de buurt. Er is een bewonersgroep gevormd die zich hard maakt voor dit idee. Alliander ondersteunt dit met onderzoek en een subsidie-aanvraag bij een Europees fonds. Nu gaat de buurtcoöperatie verder met het werven van geïnteresseerde bewoners die straks klant van hun eigen buurt-energie-bedrijf kunnen worden en zo 50% CO₂ besparen.



5. **Herman Bouwmeester en Bram van Garderen** vertelden over hun zonne-energie-coöperatie in oprichting. In het project **Zon op Zeeburg** hopen ze binnenkort op een huurcomplex van De Key 200 zonnepanelen te laten plaatsen die door bewoners zelf betaald worden.

Bewoners zijn enthousiast, maar de interne besluitvorming bij De Key gaat nog wat moeizaam dus het gaat wat trager dan gehoopt. Begeleiding van de groep vanuit Zon op Nederland helpt hierbij.



Mechtild heeft daarna **Ingrid Houtepen** gevraagd wat het **Wijksteunpunt Wonen** kan bieden aan bewoners die aan de slag willen met energiebesparing. De Energiecheck geeft aan wat er bouwkundig kan verbeteren maar ook of het verstandig is zuiniger apparatuur te gebruiken of anders met het energieverbruik in huis om te gaan. Vervolgens kan een bewoner alleen of samen met de burens een vervolgstap zetten. De Wijksteunpunten Wonen willen in 2016 nog meer bewoners de energiecheck aanbieden, en hopen ook projecten zoals de Bespaartas in heel Amsterdam voort te kunnen zetten.

Slotwoord en prijswinnaar

Na een korte quiz waarin de bezoekers op hun parate kennis over energie werden getest en 2 prijswinnaars elk 2 bespaarboxen als prijs ontvingen (één om weg te geven en daarbij te vertellen wat een leuke dag het was geweest!) sloot ASW-directeur Eef Meijerman de dag af met het uitspreken van tevredenheid over deze dag en iedereen veel succes te wensen met de activiteiten om tot meer energiebesparing in Amsterdamse woningen te komen. Ook reikte hij de publieksprijs van de Projectenparade uit.

Bewoners waren zowel over het project Milieutop VvE Poortgebouw als over de lange adem van de dames van het Eendracht Anslohofje enthousiast, en vonden dat deze laatste als huurders de publieksprijs verdienden

Eef Meijerman overhandigt het certificaat aan de winnaars van de publieksprijs in de Projectenparade: Yvette Jackson en Clara Mulder van het Eendracht Anslohofje.



Nog wat foto's



Energiecoaches aan de lunch na afloop van de expertmeeting



Energiecoaches met elkaar in gesprek



Bram van Beek legt uit wat de gemeentelijke plannen met stadswarmte zijn



Energiequiz: stemmen voor het goede antwoord met groen of rood briefje



Veel informatie bij de Wijksteunpunt Wonen stand



Vragen aan Jaap van Leeuwen in de workshop Energiebesparing en Woonlasten



Ingrid Houtepen licht toe wat het Wijksteunpunt Wonen te bieden heeft aan bewoners die aan de slag willen met energiebesparing



De jongste bewoner.....

Colofon

Organisatie: Aleida Verheus, Ingrid Houtepen, Max Drath, Helen Meesters

Foto's: Shirley Brandeis www.shirleybrandeis.nl

Vormgeving logo's: Paul Pollman www.studiopollman.nl

Weblinks

Excursies:

Polderhuis: www.polderhuis.org

Olympia: <http://www.wswonen.nl/2012/09/sb/huurders-aan-het-woord-succesvol-onderhandelen-over-renovatie/>

Buurt Energiewinkel: <https://buurtenergiewinkelzuid.wordpress.com/>

Warmtewandeling: <http://www.wswonen.nl/2013/12/zuid/warmtewandelingen-zuid/>

Informatiemarkt:

www.wijkrijgenkippen.nl

www.nmtzuid.nl

www.isoglas.nl

www.greenybros.com

www.wswonen.nl

Lezing en workshops:

Greenpeace: www.greenpeace.nl

Stook je Rijk (Woonbond en Milieufederatie): <http://stookjelijk.nl/>

Stadswarmte Amsterdam: www.noorderwarmte.nl

Zelf voorstel doen: <http://www.wswonen.nl/2014/12/zuid/successen-afl-1-recht-op-dubbel-glas/>

Projectenparade:

Eendracht Anslhofje: <http://www.wswonen.nl/2015/09/west/succesvol-bewonersinitiatief-eendracht-anslohof-voor-isolatieglas/>

Zon op Zeeburg: <http://www.zonopnederland.nl/nieuwe-projecten/zon-op-zeeburg.aspx>

Restwarmte Jaap Edenbaan: www.meerenergie.amsterdam

Organisatie Bewoners Energiedag:

Old School: www.oldschoolamsterdam.nl

Amsterdams Steunpunt Wonen: www.steunpuntwonen.nl

Wijksteunpunt Wonen: www.wswonen.nl

Gemeente Amsterdam (subsidiegever): www.amsterdam.nl/duurzaam